

LEBRIS

We know
books

GABRIEL TUDOR

POVESTEA CUPEI MONDIALE

Visuri, lacrimi și glorie în 500 de momente
fascinante

Librex Publishing,

2026

Cuprins

Introducere	7
Uruguay 1930 – Croazieră peste Atlantic, bătaii ca-n filme și arbitri aiuriți	11
Italia 1934 – Fascism, arbitri „puși cu mâna” și o finală „ideologică”	20
Franța 1938 – <i>Vincere o morire!</i> , foarfeca lui Leonidas și o cupă ascunsă sub pat.	31
Brazilia 1950 – Umbra Italiei de altădată, <i>Maracanazo</i> și un râu plin de lacrimi	41
Elveția 1954 – „Vremea lui Fritz Walter”, fotbaliști îndopați cu metamfetamine și „miracolul de la Berna”	50
Suedia 1958 – Mănușile lui Iașin, nașterea „Perlei Negre” și „turneul care nu a existat”	62
Chile 1962 – Cel mai puternic cutremur, eclipsa lui Pele și sfârșitul fotbalului romantic	73
Anglia 1966 – Hat-trickul lui Hurst, „miracolul nord-coreean” și un gol-fantomă	84
Mexic 1970 – Cartonaje colorate, samba pe gazon și „bombardierul” Gerd Müller	94
Germania 1974 – Panzere dezlănțuite, inimoșii „canguri” australieni și superbul <i>Totaalvoetbal</i> al „Portocalei mecanice”.	107

Argentina 1978 – Dictatorul din vestiar, un meci vândut pe grâu și marele absent Cruyff.	117
Spania 1982 – „Rușinea de la Gijon”, răzbunarea <i>squadrei azzurra</i> și triumful lui Paolo Rossi	129
Mexic 1986 – „Valul mexican”, „mâna lui Dumnezeu” și golul secolului	143
Italia 1990 – Nopti magice, explozia „salvatorului” Schillaci și răzbunarea panzerelor	157
SUA 1994 – Turneul tuturor posibilităților, legănatul lui Beбето și lacrimile lui Baggio	171
Coreea de Sud & Japonia 2002 – Cocoșul galic „jumulit”, arbitri pe post de „al treisprezecelea jucător” și setea de gol a lui Ronaldo	198
Germania 2006 – Un potop de cartonașe, „capul lui Zidane” și o mascotă fără pantaloni	211
Africa de Sud 2010 – Vacarmul vuvuzelelor, o secetă de goluri și triumful fad al „Furiei Roșii”	226
Brazilia 2014 – <i>Deutschland über alles</i> (din nou!), mușcătura lui Suárez și Mineirazo, umilința supremă.	276
Rusia 2018 – „Depășirea planului” la autogoluri, „suferințele” lui Neymar și Pussy Riot pe gazon	249
Qatar 2022 – Mondialul de iarnă, bafta croaților și (pen)ultimul(?) tango al lui Messi	362
STATISTICI.	275

Uruguay 1930 – Croazieră peste Atlantic, bătăi ca-n filme și arbitri aiuriți

Povestea Cupei Mondiale începe într-o țară modestă, dar care va deveni de două ori campioana lumii la fotbal: Uruguay. Desfășurată între 13 și 30 iulie 1930, în plină criză financiară globală, această primă ediție a unui turneu final a fost mai curând o tragicomedie în multe acte, în urma căreia, în mod absolut curios, nu a murit nimeni, deși s-au rupt multe oase.

⚽ Spre deosebire de toate celelalte turnee finale, cel disputat în 1930 în Uruguay a fost găzduit de un singur oraș – capitala țării, Montevideo. Majoritatea meciurilor au avut loc pe stadionul special construit pentru eveniment: Estadio Centenario. Participarea a fost modestă și, dacă astăzi sute de țări își dispută pe viață și pe moarte accesul la gala finală a competiției, atunci doar cine n-a vrut n-a venit. Adevărul e că erau vremuri cumplite de grele după crahul din 1929 și din acest motiv doar patru echipe europene și-au permis să facă drumul peste Atlantic. Pe lângă ele, au mai participat șapte din America de Sud și două din America de Nord. Ar fi trebuit să fie prezentă și echipa Egiptului, dar ghinionul a făcut ca aceasta să piardă vaporul transatlantic, astfel încât a rămas acasă, la Nilul natal.

⚽ Călătoria spre Montevideo a fost o aventură pentru majoritatea competitorilor. Pe 21 iunie, vaporul *Conte Verde* – navigând

sub pavilion italian, dar construit în Scoția – ridică ancora din Genova spre America de Sud. La bord nu se afla vreun Columb, ci mulți fotbaliști, la fel de entuziaști ca și legendarul navigator genevez, deși mult mai tineri. Ca să ajungă în port, echipa României a mers două zile cu trenul, în condiții infernale: „18 iunie. Am ajuns la Genova. A fost foarte greu. Două nopți în compartimente de clasa a doua. Dar din diferența de preț – clasa și vagon de dormit – ne-am confecționat încă de la București, pe credit, haine închise. Au fost două nopți pierdute. Bănci tari. Oase frânte. Dar a meritat!”, scria în jurnalul său căpitanul naționalei, Rudolph („Rudy”) Wetzer. Ce-ar fi putut să spună bietul de el, când însuși Carol al II-lea, proaspăt instalat rege și *dictator wannabe*, a decis că România TREBUIE să participe cu orice la Cupa Mondială?

⚽ De altfel, suveranul, amator nu doar de femei frumoase, ci și de sporturi mai puțin extreme, ca fotbalul, bunăoară, a selecționat el însuși lotul pentru Uruguay – și trebuie să spunem că a avut, poate, o mână mai bună decât Angelo Niculescu sau „tata” Puiu Iordănescu... Unde mai pui că, de vreme ce însuși regele îi trimisese pe băieți într-o misiune patriotică, patronii acestora (fiindcă toți jucătorii erau amatori pe vremea aceea) n-au zis nici păs, ci le-au acordat tuturor concedii plătite, timp de trei luni – se spune că au fost amenințați cu închiderea companiilor de către Carol. Pentru ca sportivii noștri să ajungă peste ocean, suveranul român a depus eforturi fenomenale și a reușit să îi înscrie în competiție cu doar trei zile înainte ca termenul impus de FIFA să expire. Să mai spună cineva că nu era bun la finalizare...

⚽ Vaporul *Conte Verde* a făcut prima escală la Villefranche-sur-Mer, unde s-a îmbarcat prea galonată echipă a Franței, dar și bossul fotbalului mondial la acea vreme, Jules Rimet. Gentilom desăvârșit, acesta n-a venit cu mâna goală, ci a adus cu el, într-o banală valiză, și râvnitul trofeu „Victoria”. Aceasta era o statueta din argint placat cu aur de 3,8 kilograme greutate și 35 centimetri înălțime, și o reprezenta pe Nike, zeița victoriei la greci, ridicând deasupra capului o cupă octogonală din aur masiv, de 24

de carate. La Barcelona, la bord au urcat și fotbaliștii belgieni, iar în final, la Rio de Janeiro, s-a alăturat delegația Braziliei, nu cu mult înainte de sosirea la Montevideo, pe 4 iulie. În total, călătoria a durat puțin peste două săptămâni, deși pentru unii a fost și mai lungă. „Nu se vorbea deloc despre tactică sau despre antrenori”, își amintea francezul Lucien Laurent despre viața de pe *Conte Verde*. „Era doar alergare pe punte, tot timpul. Când oboseam de atâta fugă, făceam exerciții – întinderi, sărituri, urcat scări, ridicat greutate. Există și o piscină, pe care o foloseam cu toții până când vremea s-a răcit. Eram distrați de un număr de comedie sau de un cvartet de coarde. Era ca într-o tabără de vacanță. Nu ne-am dat seama cu adevărat de amploarea motivului pentru care mergeam în Uruguay. Abia peste ani ne-am apreciat locul în istorie. Pe atunci însă, ni s-a părut doar o aventură. Eram niște tineri care se distrau grozav.”

⚽ Echipa Iugoslaviei a fost singura care a plecat din Europa cu un alt mijloc de transport, întrucât, până s-a decis Federația locală să participe la Cupa Mondială, locurile pe *Conte Verde* erau deja complet rezervate. Plavii au plecat din Marsilia, după o călătorie cu trenul de trei zile, la bordul navei de croazieră Florida. Între timp, echipa Mexicului a plecat din Veracruz, a făcut o escală la Havana, după care a urcat spre New York pentru a se alătura americanilor pe vasul *SS Munargo*, continuându-și împreună drumul spre Montevideo. Trebuie spus că viitoarele mari forțe ale fotbalului mondial – Suedia, Spania, Italia și Olanda – au fost și ele atrase de ideea participării la o Cupă Mondială și s-au înghesuit să o organizeze, dar entuziasmul li s-a dezumflat imediat ce Uruguay a fost aleasă drept gazdă. Ca atare, toate patru au refuzat să mai participe, în semn de protest. Și tot ca o răzbunare personală pe flamboaiantul Jules Rimet, pe care nu-l înghițeau, atât antrenorul francezilor, Gaston Barreau, cât și cel mai bun atacant al acestora, Manuel Anatol, au ales să-și bage piciorul... dar nu în ghetetele de fotbal, rămânând de asemenea acasă. Nu în fața televizoarelor, că nu se inventaseră...

⚽ Cu toate acestea, primul gol al competiției avea să fie marcat de o altă vedetă a Franței, Lucien Laurent, în partida pe care naționala cocoșului galic a câștigat-o la scor de forfait cu Belgia. Tot la acest turneu s-a consemnat și prima eliminare, în meciul dintre Peru și România. Cum încă nu existau cartonașe galbene și roșii, eliminările erau decise de arbitri, în funcție de gravitatea faulturilor sau de impresia artistică pe care jucătorii faultați reușeau să o facă (Lăcătuș ar fi fost, cu siguranță, campion!). Așa se face că la meciul menționat, arbitrul i s-a pus pata... roșie pe peruvianul Plácido Galindo și acesta a fost trimis la vestiare. Tot în partida de debut a tricolorilor, la care au asistat doar 300 de spectatori, ai noștri au reușit cel mai rapid gol al turneului, Adalbert Deșu deschizând scorul după doar 50 de secunde de joc – în final România impunându-se cu 3-1.

⚽ Poate că România ar fi avut șanse la o poziție mai bună dacă nu avea ghinionul să cadă în grupă și cu Uruguay, o forță a fotbalului mondial încă de pe atunci. Deși au pornit cu un moral bun, după victoria cu Peru, băieții noștri s-au pleoștit rapid și la pauză Uruguay conducea deja cu 4-0 și au jucat repriza doua „la plăcere”. Românii n-au reușit să marcheze nici măcar golul de onoare, deși sud-americanii nu-l aveau în poartă pe titularul de drept Andres Mazali, dublu campion olimpic, poreclit de supporter „El Buzo” – Scafandru – pentru felul cum plonja după balon. Mazali făcuse greșeala să încalce consemnul selecționerului Suppici și sărise gardul bazei de antrenament a naționalei, pentru a-i face o vizită nocturnă soției sale, pe care o bănuia că îl înșală. Când a aflat de escapadă, Suppici, care avea doar 31 de ani, dar era un zbir înnăscut, l-a exclus din lot, în ciuda rugămintilor coechipierilor săi. Malițioșii ar spune că măcar Mazali tot a „înscris” ceva, spre deosebire de fotbaliștii români...

⚽ Oricum, cu sau fără el, Uruguay a rămas marea favorită. Nu doar că juca acasă, dar era cea mai glorioasă echipă a epocii, câștigând aurul olimpic în 1924 și 1928. Turneul final de la Montevideo s-a făcut remarcat mai puțin pentru prestația

foțbaliștilor, cât mai ales pentru cea – absolut lamentabilă – a arbitrilor. De altfel, chiar un ziar local titra: „Adevărul despre arbitri este că nu a existat nici măcar o prestație bună. Niciuna.” Arbitrii nu doar că au fost de toată jena, dar au devenit și de tot râsul, adoptând echipamente care astăzi ar stârni hilaritatea – de pildă, arbitrul finalei, belgianul Joannes Langenus, a purtat la toate meciurile cămașă, cravată asortată și... pantaloni bufanți.

 Încă din faza grupelor a devenit clar că existau două principale pretendente la titlu: Uruguay și Argentina. Iar gazdele nu au ezitat să le bage bețe în roate argentinienilor prin toate mijloacele. În noaptea de 14 iulie, aceștia au fost ținuți trei până aproape de revărsatul zorilor de membrii numeroasei comunități franceze din Montevideo, care au ținut să serbeze cu petarde, artificii și răcnete euforice ziua Căderii Bastiliei. A doua zi, deși chiauni de nesomn, argentinienii s-au răzbunat pe echipa Franței mai ceva ca Robespierre pe coțși și ducese. Chiar în primele minute de joc, Luis Monti – primul și singurul jucător care a evoluat în două finale de Cupă Mondială pentru două națiuni diferite, jucând ulterior pentru Italia în 1934 – l-a faultat grosolan pe Lucien Laurent, făcându-l să șchiopăteze pentru tot restul partidei. Apoi portarul francez Alex Thépot a fost practic călcat în picioare la un duel în careu și a refuzat să mai joace – lucru care probabil i-a salvat viața. Rămasă în doar nouă jucători, Franța s-a apărat ca la Verdun în fața agresivilor argentinieni, rezistând miraculos până în minutul 81, când Monti a marcat din lovitură liberă.

 Cel mai controversat incident al întregului turneu din 1930 a venit însă spre finalul partidei Argentina–Franța, când extrema dreaptă a „cocoșilor”, Marcel Langiller, a scăpat singur spre poartă, aparent sigur de gol, dar arbitrul a fluierat tocmai atunci finalul meciului. Partea proastă era că se jucaseră până atunci doar 84 de minute... Întreaga echipă franceză a tăbărât pe aiuritul „fluieraș” – despre care chiar un membru al

delegației Uruguayului recunoștea că „nu știa prea multe despre fotbal” – și l-a convins să reia meciul. Dar elanul fusese deja pierdut și scorul a rămas nemodificat până în minutul 90, la adevăratul final al partidei.

⚽ Felul în care Argentina a obținut victoria i-a înfuriat peste măsură pe spectatorii uruguayeni prezenți la meci. La ieșirea de pe stadion, ei i-au purtat pe umeri pe bieții francezi, care plângeau de săreau tricourile pre dâșii, și au declanșat o veritabilă ploaie de pietre asupra învingătorilor. Controversele au continuat să îi însoțească pe argentinieni. În meciul următor, cu Mexic, ei s-au impus cu 6–3, beneficiind de largul concurs al arbitrului Ulises Saucedo, care le-a acordat nu mai puțin de cinci penaltiuri. Misterul unei asemenea „dărnicii” ar putea fi lămurit dacă precizăm că Saucedo era, „la bază”, antrenorul echipei Boliviei. Că așa-s vecinii, se ajută între ei, cu un kil de zahăr, o cană cu ulei, un penalti gratis... Al treilea meci al Argentinei, **cu Chile**, s-a transformat într-o bătaie generală, ca-n Vestul Sălbatic, provocată de arțăgosul Monti și aplanată cu greu de poliție. Argentinienii s-au impus, mai greu decât o arată scorul, **cu 3–1**, dar deja la finalul meciului deveniseră atât de nepopulari, încât hotelul la care erau cazați a trebuit să fie păzit nonstop de forțe impresionante de poliție, ca să nu fie incendiat de furișii fani uruguayeni.

⚽ Acest fapt nu i-a împiedicat pe argentinieni să „vâneze” și în continuare mai mult adversarii decât mingea. În semifinala cu SUA, după doar zece minute de joc, Alejandro Scopelli i-a luxat piciorul lui Raphael Tracey în urma unei intrări criminale. Tracey a refuzat să iasă de pe teren, fiind însă forțat să iasă de tot la pauză, când Argentina conducea cu 1–0. Sud-americanii au mai marcat de cinci ori în repriza a doua și au câștigat cu 6–1. Nord-americanii s-au impus însă la capitolul „răniți în luptă”: Andy Auld și-a pierdut patru dinți după ce a primit un cot în gură și, potrivit managerului Wilfred Cummings, „avea buza despătată până la bărbie”; Bert Patenaude a fost dus la spital

acuzând dureri atroce după un picior primit în stomac și Jimmy Douglas s-a ales cu o ruptură de menisc după o lovitură la genunchi. Interesant e faptul că, la un fault dur, antrenorul echipei americane, Jack Coll, care era și maseur și medic, a intrat pe teren să-i acorde îngrijiri medicale jucătorului faultat. Dar, în timp ce alerga pe gazon, și-a scăpat trusa medicală și, involuntar, a spart un recipient cu cloroform. Vaporii l-au lăsat inconștient pe loc și, ca atare, nu jucătorul pe care venise să-l trateze a fost scos cu targa de pe teren, ci chiar el. „Până la finalul meciului, americanii au demonstrat un adevărat spirit sportiv”, după cum relatea cotidianul local *El Diario*, „refuzând să-și piardă cumpătul în ciuda faulturilor continue ale jucătorilor argentinieni.”

⊕ Ca să fie tacâmul complet, după antrenori transformați în arbitri sau „fluierași” care nu prea „știau cu mingea”, în cealaltă semifinală, Uruguay–Argentina, gazdele s-au impus tot cu 6–1, primind „un picior de ajutor” din partea unui polițist care supraveghea tribunele. La o fază în care mingea ieșise deja în afara terenului, omul legii a „pasat-o” discret înapoi, fără ca arbitrul să vadă, unui jucător uruguayan, iar acesta a alergat spre poartă și a marcat.

⊕ Ziua finalei a fost memorabilă. O adevărată *armada* de reporteri argentinieni a pornit din Buenos Aires peste estuarul Rio de la Plata, îndreptându-se spre Montevideo. Din nefericire, portul acestui oraș era atât de aglomerat în acea zi, încât multe bărci nu au putut ajunge la țarm decât după ce meciul s-a încheiat. Norocoșii care au ajuns totuși au fost percheziționați la piele, pentru a nu introduce în tribune arme albe sau de foc. Belgianul Langenus, desemnat să officieze la centru, a acceptat propunerea doar după ce autoritățile locale i-au garantat că îl vor scoate viu de pe stadion și-l vor duce, cu alai de polițiști călare, în port. Fiindcă tot spărsese gheața antrenorul bolivian Saucedo, la finală unul dintre tușieri a fost Costel Rădulescu, nimeni altul decât selecționerul echipei României. Care, mai zgârcit din fire, n-a dat niciun penal!

⊕ Fiindcă finalistele nu s-au putut pune de acord în privința balonului cu care urma să se joace partida decisivă, președintele FIFA, Jules Rimet, a fost nevoit să intervină, stabilind că fiecare echipă va folosi propria minge pentru câte o repriză. Se pare că acest lucru a făcut diferența. Argentina, folosind o minge importată din Scoția, a condus cu 2-1 la pauză. Uruguayul, cu o minge cumpărată din Anglia, a revenit apoi puternic, impunându-se în final. Ultimul gol (scorul a fost 4-2) a fost marcat de Héctor Castro, un atacant poreclit *El Manco* („Ciungul”), deoarece în adolescență, când fusese ucenic la un tâmplar, își tăiasse accidental o parte din braț cu o drujbă. Castro fusese introdus pe teren în ultimă instanță, după ce vedeta atacului uruguayan, Peregrino Anselmo, s-a îmbolnăvit de gripă.

⊕ După ce fuseseră până atunci „bătăuși” turneului, argentinienii au ajuns, în finală, să se teamă pentru viața lor, pentru că în tribune mocnea o furie vecină cu ura. De altfel, la pauză, când Argentina conducea cu 2-1, fundașul José Della Torre le-a spus colegilor: „Dacă vom câștiga, ăștia o să ne sfâșie!” Și probabil că avea dreptate. „Meciul acela a fost un dezastru pentru noi”, spunea Francisco Varallo, ultimul supraviețuitor al finaliștilor, care a murit în 2010, la venerabila vârstă de o sută de ani. „Monti și alții au jucat prost încă de la început – mult mai târziu am aflat că primise o scrisoare în care era amenințat că fiicele lui vor fi ucise dacă nu trântim meciul. José Nassazzi, căpitanul Uruguayului, m-a înjurat și m-a lovit tot timpul. Până la urmă am fost schimbat, iar ei au câștigat cu 4-2. Îmi amintesc atât de bine și asta mă face încă atât de furios. Mă întreb mereu cum am putut să pierdem meciul și sunt convins că, dacă aș fi rămas pe teren, am fi câștigat. În toată viața mea nu am simțit o durere mai amară decât pierderea acelei finale.”

⊕ Fluierul final a declanșat o nebunie de teren. Temându-se să nu devină „victimă colaterală”, arbitrul Langenus a văzut apariția bruscă a mii de indivizi extaziați pe gazon drept acoperirea perfectă și a fugit. S-a dus direct în port și s-a urcat la

bordul navei *Duilio*, pachebotul italian care urma să-l ducă acasă. Plecarea a fost amânată cu o zi din cauza ceții, dar arbitrul n-a putut fi înduplecat cu nimic să iasă din cabina sa.

⚽ Guvernul a decretat ziua de după meci sărbătoare națională – de altfel, niciun uruguayan nu mai era la ora aceea suficient de treaz pentru a mai merge la muncă – și fiecare jucător a primit câte o casă la cheie. În schimb, la Buenos Aires fanii au spart cu pietre toate geamurile consulatului Uruguayului și au tras cu puști și pistoale de necaz. Lotul *albiceleste* a revenit acasă ca un pluton de soldați după o luptă: răniți, cu oase luxate, plini de vânătași, iar presa argentiniană a tunat și fulgerat împotriva „jocului violent” al adversarului. Cumva ironic, dat fiind faptul că propriii jucători își câștigaseră deja nedoritul renume de „măcelari” ai turneului.

⚽ Pentru echipa României, întoarcerea la București a fost o altă aventură. Unul dintre componenții ei, mijlocașul defensiv Alfred Eisenbeisser Feraru, s-a îmbolnăvit în timpul traversării Atlanticului și a fost diagnosticat cu pneumonie. Când vaporul a ajuns la Genova, el a fost lăsat în Italia pentru recuperare. Coechipierii săi și-au continuat drumul și aveau să fie întâmpinați la Gara de Nord de o mulțime uriașă. Dar, după ce fanii au observat lipsa lui Feraru, s-a răspândit zvonul că acesta ar fi murit în America de Sud. Jucătorii s-au împrăștiat prin țară și s-au întors la muncă, fără să aibă posibilitatea de a lua legătura cu familia colegului lor. Legenda spune că mama fotbalistului a fost și ea convinsă de zvonuri și a organizat un priveghi, pentru a marca moartea fiului ei iubit. Chiar în dimineața propriului priveghi, acesta s-a întors acasă, spre uimirea – și bucuria – generală. Și nu doar că Feraru nu murise, dar se va dovedi suficient de sănătos pentru a concura ulterior ca patinator artistic la Campionatele Europene din 1934 și 1938 – în primul dintre ele a făcut parte și din echipa de bob – și la Jocurile Olimpice de iarnă din 1936, unde s-a clasat pe locul 13 la perechi.

Italia 1934 – Fascism, arbitri „puși cu mâna” și o finală „ideologică”

Al doilea turneu final al Campionatului Mondial de Fotbal a avut loc în Italia, între 27 mai și 10 iunie 1934. Pentru prima oară în istorie nu s-a mai participat pe bază de înscrieri, ci pe bază de calificări, astfel încât, din cele 36 de echipe care s-au înfruntat pe teren, doar 16 au avut șansa să fie prezente la ultima fază a competiției. Restul n-au reușit să ajungă în Cizmă – probabil fiindcă jucaseră pe măsură...

⚽ În 1934, de calificări n-a scăpat nici măcar echipa gazdă: abia de la ediția viitoare, din 1938, va fi introdusă regula potrivit căreia țara organizatoare este automat participantă la turneul final. În schimb, campioana en-titre, Uruguay, s-a calificat direct, dar n-a vrut să participe, ca formă de protest, deoarece, cu patru ani în urmă, atâtea selecționate europene galonate refuzaseră invitația de a veni la Montevideo. Nici alte selecționate sud-americe nu au traversat Atlanticul – în primul rând, se pare, din cauza temerilor (pe deplin justificate!) că jucătorii ar fi putut fi ispitiți de condițiile financiare mult mai bune de pe bătrânul continent și ar fi dezertat. De altfel, existau precedente clare: Raimundo Orsi, Enrique Guaita și Luis Monti, care evoluaseră pentru Argentina în urmă cu patru ani, se regăseau acum sub tricolorul Italiei, fiind chemați la lot datorită faptului că bunicii lor fuseseră imigranți italieni în America de Sud. Singurele care au făcut excepție au fost Brazilia, pe atunci o mare necunoscută,